

מזון ספר שבת

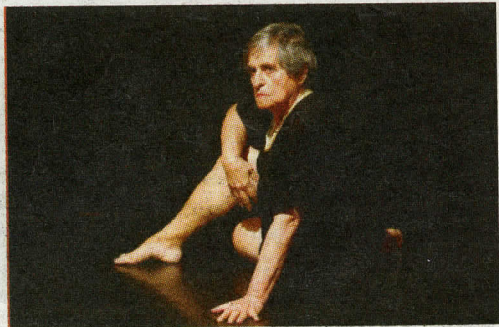
The logo for Maccabi, featuring the word "מכבי" in white Hebrew script on a red rectangular background with a white swoosh underneath.

יום שישי, ב' באדר א' תשס"ח 8.2.2008 ■ www.nrg.co.il



בשם האח

גם אחיו של הרמטכ"ל מתקן
את הצבא: ריאיון
עם תת־אלוף אבי אשכנזי
חן קוטס־בר



נולדה לרקוד

בגיל 77, הפרופסור
למשפטים רות בן־ישראל
מחליפה לבגדי מחול
שרי מקובר־בליקוב

יום שלישי הקטן רון מיברג ונדב איל ● החיים אחרי יבין אדם ברוך וקובי אריאלי ● התרמילאי מביטוח לאומי טלי ליפקין־שחק

הה' 70

מאד פגע שנינות

פרס ישראל כבר מאחוריה, גם עולם האקדמיה, אבל בשביל הפרופסור למושפטים רות בן-ישראל החיים רק
התחילו ● בגיל 77 היא משתתפת במופע מחול עם ארבע נשים בנות 70 פלוס, שמגדירות מחדש את המושג
"נולד לרקוד" ● וגם כשהרגליים קצת רועדות והגוף בוגד, אי אפשר לא להתפעל מרוח הנעורים שמעלימה
את הקמטים שהותיר הזמן ● "השתחררתי מהתחושה של מה יגידו. זו המתנה הכי גדולה שאפשר לתת לאיש זקן"

שרי מקובר-בליקוב

צילום: נאור רהב

ילון דקיק לוכד חמש בלדינות ענוגות על במה אפילו לולית. הן מתנועעות בחן. ברגש. ביופי אין בלתו. כולן שבריריות מאוד, אבל הריקוד שלהן מלא עוצמה. הן זקופות גבצעול וקלילות כפרפר. הן בנות 70 עד 85.

ברקע ציור גדול של רות שלום המציג אישה זקנה. מישהי מדרגת במבטא אופייני לקשישים, בשכחה שמולידה מעברים מעברית לאנגלית. הבלדינות מתרגמות את הטקסט שלה לריקוד. רגע הן פורצות בדיסקו נועז ובמשנהו מסתובבות בכבודות. אף אחת מהן אינה רקדנית. ארבע מתוכן שחקניות. החמישית היא רות בן-ישראל, בת 77, פרופסור למשפטים וכלת פרס ישראל לחקר המשפט.

העולם, כך אומרים, שייך לצעירים. אבל הפרופסור בדימוס ואחת הפיגורות הנחשבות בעולם האקדמיה רוקדת את נעוריה. מעיזה את נשמתה. מציגה את חיוניותה המתפרצת. הכרותיה משלימות אותה במחול משלהן. עם הגוף שהתקצר. עם העור שקמט.

עם השנים שחרטו סימנים בכל איבה. כולן זקנות מקסימות ויפות כל כך. אחת מספרת שמפלים אותה בגלל גילה. שנייה מכריזה שילדיה מתביישים בריקוד שלה. לשלישית אמרו שהיא יפה. קצת שמאטע, אבל יפה. בן-ישראל מגיבה בתרגיל אקרובטיקה מורכב. "אני מרימה רגל אחת הרבה זמן", היא אומרת. "נראה אתכם, הצעירים, עומדים ככה".

אחר כך היא משרטטת עיגול בגיר על הבמה. "בחברה שלנו לא מתייחסים לזקנים, זורקים אותם החוצה, אבל אני מסמנת את המקום שלי. יש לי מקום". ביטחון מלא עוד אין לה. לעתים הרגליים רועדות כעלה נידף. אבל היא כאן. זוהרת ומלאת חיים. נציגה מרשימה מעולם שמרבים להרחיק, ממקום שקצהו נוגע במוות. אצלה לא נגמר שום דבר. אפשר שבקושי מתחיל.

"יש לנו צלם שמלווה את המופע", היא אומרת. "יום אחד לא היה יכול להגיע לחזרה ושלה את העוזר הצעיר שלו. בסוף המופע הוא ניגש אלינו ואמר: 'לא יכולתי לצלם את הכל, כי בחלק מהזמן היו לי דמעות בעיניים שהפריעו לי לראות'". אחר כך הלך לבקר את סבתא שלו. 'ואישה אחרת אמרה לנו: 'בגללכן אני יותר לא צובעת את השיער'".

למה לדעתך?

"כי היא ראתה שאנחנו זקנות ובכל זאת עושות דברים יפים. כי היא הבינה שבכלל לא נורא להיות זקנה. שלפעמים זה אפילו יפה".

"גילה" הוא מופע רבת-חומי המשלב וידאו, תאטרון תנועה, טקסטים ומוזיקה, שיצרה הכוריאוגרפית גלית ליס, ומשתתפות בו חנה ריבה, מרים גבריאל, רות גלר, רינה רון, תלמה רים ובן-ישראל. זהו קטע אמנותי מרגש, מזוכך וכן, שמעז לבחון מחדש את חוקי האסתטיקה והארכיטיפים המקובלים בחברה שמתכחשת לזיקנה. חמש הבלדינות מאירות את החיוניות ואת העוצמה שמלוות נשים בגיל השלישי. "בכוונה לא חיפשתי רקדניות", אומרת היוצרת ליס. "כי הרעיון היה להבליט את הבעות הפנים, את הג'סט, ואצל רקדניות הכל מעוצב ומתוכנן".

לא פחדת להגחיק אותן?

"להפך. הציירת רות שלום אמרה לי שכשמסתכלים על פנים של ילד או אישה צעירה, זה אמנם יפה, אבל אף פעם אי אפשר לראות מה עבר עליהם. רק בזיקנה אפשר לראות את המהות ואת האישיות האמיתית של האדם. כי ההיסטוריה שלו כתובה בתוך הקמטים".

שמו של המופע נקבע בתחילה ל"חיפשי זיקנה אחרת, זיקנה יפה". הבת שלי הציעה לקרוא למופע 'שמחת זקנתי', צוחקת בן-ישראל. עם הזמן וחדוות היצירה נקבע שמו ל"גילה", המשקף את השמחה והגילוי לצד הגיל. הבכורה תעלה ב-8 במרס בפסטיבל "אישה" בחולון (שיתקיים בין 4 ל-8 במרס), ולאחר מכן יופיעו הנשים במרכז סוזן דלל, בתיאטרון תמונע ובפסטיבלים שונים ברחבי הארץ.

אם לסבתא היו ריקודים

בן-ישראל גדלה בבית בורגני בתל-אביב, וכמו נערה בת-טורבים באותה תקופה נרשמה לחוג מחול אצל גרטרוד קראוס. "ואז העלו באופרה העממית את 'הלנה היפה', והחליטו על חידוש מהפכני לאותו זמן - להכניס קטע בלט בתוך האופרה. גרטרוד התבקשה להביא את הלהקה שלה, ואני חזרתי הביתה מאושרת וסיפרתי להורי שארקוד על במה. אבא שלי אמר: 'אני יודע מה



"בכלל לא נורא להיות זקנה, לפעמים זה אפילו יפה". בנות המופע "גילה" בפעולה

"המודל של רקדניות הוא יפות, רזות, דוגמניות. פחדתי שיגידו לי, את זקנה מדי, את לא יכולה. פתאום זיהיתי הזדמנות. רוצים אותי דווקא בגלל שאני זקנה. הגיל הפך ליתרון"

הזמרים עושים עם הרקדניות מאחורי הקלעים. הבת שלי לא תרקוד על במה.

"מאז עברו 60 שנה, ויום אחד קיבלתי טלפון מגלית ליס. היא אמרה שהיא עומדת להעלות מופע על זיקנה ורוצה לשמוע את דעתי על הנושא. אמרתי: בבקשה, בואי. ישבנו יחד כמה שעות. נתתי לה כמה תיאוריות על הזיקנה שהובאו בספר 'מי מפחד מהגיל השלישי' שחיברתי עם בעלי (גדעון בן-ישראל, חבר הכנסת לשעבר ויושב ראש הסתדרות הגמלאים - ש"מ"ב). בסוף היא שאלה אותי אם אהיה מוכנה לרקוד. מיד אמרתי כן. כך התחיל הרומן בינינו".

ככה, בלי היסוס?

"גלית לא דיברה על הופעה על במה, על קהל וכרטיסים. היא אמרה: אני מעלה מופע לצורך עבודת המאסטר שלי באוניברסיטה. רק אחר כך, כשהמופע התפתח וכולם גילו עניין, כבר הייתי עמוק בתוך ההפקה ולא פחדתי. להפך. ורחתי ופרחתי. פתאום, בגילי המ

תקדם, אני באולם ממש כמו בסרטי חיברה אותי גלית והכרתי עולם חדש בולבן מתחילתי "לפני שנה סיפ

רין מלמד לרקוד לא העזתי לפנות א ולא מצאתי כוח נפ לתי את עצמי בתח? למה? "כי המודל הנוס פחדתי שיגידו לי: קשרה אליי, זיהיתי בגלל שאני זקנה. היתרון בא ליד

אותו, יהיה פורה ומאפשרים לקשישים "לפני כמה שנים זקנים פרנסו אותם גות לשבת שם, בעלי סימ לות, הלכתי לבדוק אדם מטעמי לאום שכתבתי בכתב חוטי משכתי בכמה חוטי האפליה מטעמי גיל שאין בזה צורך." אם היועץ המשנע יעשה המופע?

תקדם, אני באולם נוצץ עם פרקט ומראות. עם כר של כלרינות. ממש כמו בסרטים. למדתי לרקוד ונהניתי כל כך. מאוחר יותר חיברה אותי גלית לרקדניות האחרות, שכאו מתחום התאטרון, והכרתי עולם חדש".

בולפז מתחילת לרקוד בפניל מפוגר. זה לא קצת יוצא דופן?
"לפני שנה סיפרה לי ידידתי נידה רבינוביץ שאחיו של אוהד נה- רין מלמד לרקוד גהיגה בסוון דלל. אני מתה על הריקוד הזה, אבל לא העזתי לפנות אליו. כבר לקחתי את הפרטים ואת מספר הטלפון, ולא מצאתי כוח נפשי לחייג. אמרתי, אני שמנה, זה לא מתאים. פס- לת! את עצמי בתת-ההכרה בגלל הגיל".

למה?
"כי המודל הנוכחי של רקדניות הוא נשים יפות, רזות, דוגמניות. פחדתי שיגידו לי: את זקנה מדי, את לא יכולה. לכן, כשגלית הת- קשרה אליי, זיהיתי הזדמנות. הגהיגה יכוא אליי. רוצים אותי דוקא בגלל שאני זקנה. הגיל הפך ליטרון".

היתרון בא לידי ביטוי בעניין הרב שמגלה התקשורת במופע. האטרקציה יוצאת הדופן הפכה את הבליינות לתוכניות מלהקי פסטיבלים והופעות. "איפה חל- מתי שאוזמן לאודישנים יחד עם קבוצות מחול בגילים של הנכדים שלי", מתמזגת כיישראל. "לאן שאנחנו הולכות מצלמים אותנו. כאיפורה, במנחת הקפה. מאחורי הקלעים ועל הכמה. פתאום אני סלבריטי".

ואיך התרגשת?

"בחזרה הגנרלית שקשקתי מפתח. הרגליים

ממש רעדו לי. כבר הייתי על במות כמורה, כמי רצה. אז השכל שלי צמד למבחן, אם אתו הרי- צאה מעניינת או משעממת. כמופע הגוף שלי הוא המרכז שעליו מושתת הכל. ולפעמים הגוף בוגר".

המעבר הזה, בין משפטים שפנוקטריים לריקוד שכולו רוח, לא חד לך מדי?

"בתורת המשפט יש המון חופש. יש לו אפילו כניתי: 'מתתם שיקול הדעת'. המשפט מבטא הש- קפת עולם רחבה. דוקא בריקוד יש המון דיוק. בתנועות. בהתאמה בין הגוף למוזיקה. בהבעות הפנים".

וזה כדיוק המסר של המופע, שהמעבר מתחום אחד לתחום אחר כגיל השלישי הוא מכורד ומי- תבטש. "המתכבה שאדם צריך להמשיך בתחומו גם כשהגיע לגמלאות היא לא נכונה", מסבירה כיישראל. "אדם יכול להיות תורם ויוזם ויציר- תי במשך 20-30 שנה. אבל אם ימשיך, הוא ית- בלה. הוא כבר נתן את כל מה שהיה לו, ואין לו יותר רעיונות. רק אם יעבור לתחום אחר וילמד אותו, יהיה פורה ויצור דברים חדשים. הבעיה הגדולה היא שלא מאפשרים לקשישים להתחיל בקריירה חדשה ולהחליף תחום.

"לפני כמה שנים נפתח בית קפה בסביבה של גמלאים. אנשים זקנים פרנסו אותו בכוקר ונצרהיים, אבל בערב, כשבאו כמה זר- גות לשבת שם, בעל המקום אמר להם שהוא מעדיף קליינטים צעירים. בעלי סיפר לי על זה. מאחר שיש חוק שאסור להפ- לות, הלכתי לבדוק אותו ונדהמתי. בחוק כתוב שאסור להפלות אדם מטעמי לאום וצבע, אבל לא היה כתוב דבר על הפליית גיל. כתבתי מכתב לשר המשפטים, והוא אפילו לא טרח לענות לי. משכתי בכמה חושים כדי להביך למה לא הכניסו לחוק את איסור האפליה מטעמי גיל, והשיבו לי שהמשנה ליועץ המשפטי חשב שאין כזה צורך".

אם היועץ המשפטי ושר המשפטים לא מאמינים בדיקנה, מה יעשה המופע?



שיגידו

**ותנות
דון"**



"אני מרימה רגל אחת הרבה זמן. נראה אתכם, הצעירים, עומדים ככה". מרוב' רות בן־ישראל

מחר בבוקר' של נעמי שמר. יש לפעמים שהמנגינה נגמרת. אבל לקום מחר בבוקר, עם שיר חדש בלב. כולם מחאו כפיים, ואני סיימתי פרק בחיי והתחלתי פרק חדש".

נוסף על הציור והמחול, לרות בן־ישראל תוכניות רבות להספיק. "אני מתכוונת להמשיך את סדרת ציורי המקרא עד משה רבנו על הר נבו", היא מפרטת. "אני רוצה להוציא את הציורים בספר ולהציג אותם בתערוכות בישראל ובעולם. אחר כך אלמד אנימציה ואצור סרט על סיפורי התנ"ך. ואחר כך אני מתכוונת להוציא ספר על המִשפחה שלי ולפתח מוזיקה אלקטרונית על מחשב. יש לי תוכניות ל־20 שנה לפחות. אני מרגישה שאני יכולה לה־תבטא ולכבוש עולם. אבל אני גם רציזונית. יש מגבלות גיל שצריך להכיר בהן".

מה למשל?
"בצעירותי לבשתי עקבים כי הייתי קטנת קומה. היום, אף על פי שהתקצרתי בשבעה וחצי סנטימטרים, אני מרשה לעצמי לנעול נעלי עקב רק במופע על הבמה. בינואר מכ־רתי את האוטו והפסקתי לנהוג. הרגשתי שאני ממוקדת טיפ־טיפה פחות.

"מצד שני, אני הרבה יותר משוחררת. אני מתנועעת הרבה יותר בחזן, הרבה יותר בקלי־לות. מאז נישואיי לא רקדתי סולו בשום מקום. רק במופע חזרתי לרקוד לבד. ובשבוע שעבר נסעתי לנופש ביערות הכרמל. היתה סדנה של צחוק, והמדריכה התחילה לרקוד איתנו. ופתאום, בלי לחשוב, מצאתי את עצמי רוקדת סולו באמצע יערות הכרמל, עם 40־50 איש מסביבי. רק כשסיימתי וקיבלתי את מחיאות הכפיים נתתי לעצמי דין וחשבון מאיפה היתה לי החוצפה הזו, בגיל 77, לפזז כך קבל עם ועדה. ואז הבנתי שהמופע שחרר אותי מהתחושה של מה יגידו, וזו, אני חייבת לומר, המתנה הכי גדולה שאפשר לתת לאיש זקן".

"המופע יתרום תרומה קטנה לשינוי החברתי. לכן חשוב שצ־עירים יצפו בו. כדי שיבינו שאנחנו חיים בחברה רב־גילית ושיש מקום לזקנים".

הגיל שאפשר להתחיל

רעננה וקומפקטית, צעירה בהרבה מגילה, מתזות בן־ישראל בביתה הגדול ומציירת על מחשב. יצירות אמנות מכל העולם המעטרות את הכתלים סביבה מעניקות לה השראה. "הילדים שלי אומרים שמול שגילו את הירח", היא צוח־קת, "כי את כדור הארץ כבר כיסיתי לגמרי".
בגיל 77, אם לשתי בנות וסכתא לשני נכדים, מצויה בן־ישראל לא רק בעיצומה של קריירת מחול מבטיחה, אלא גם ביצירת סדרת רישומי מחשב מסיפורי המקרא. "דאג־תי שיהיה לי עיסוק מובנה, שיהיה בשביל מה לקום בבוקר. כי לנסוע עוד פעם לטכריה ולים המלח או לבקר את הנכדים לא ממלא את כל היום. דאגתי שהיום שלי יהיה מלא ועסוק לא פחות משהיה לפני הפרישה. ההבדל היחיד הוא שאני נאלצת לעבוד בתחומים שלא נות־נים תמורה כספית, כי היום אף אחד לא ישכור לעבודה אדם שעבר את גיל 50".

בגיל 70 החלה לצייר. לפני כן פרסמה ספרים שזכו להכרה אקר־מית וחברתית. מאמריה צוטטו בכימות נחשבות בארץ ובעולם. היא זכתה בפרס ישראל ובפרסים יוקרתיים נוספים. "עזבתי עולם הכל הייתי הכוהנת הגדולה, וידעתי שגם בלי הזיקנה איאלץ להתחיל הכל מלמטה. לא קיבלתי הזדמנות שווה כי התדמית של הזקן בעייתית, ובכל זאת עשיתי את ההסכה המקצועית. ערכתי אירוע גדול כדי להיפרד מעולם המשפט. היו שרים ושופטים ועורכי דין, וכולם בירכו וקילסו, ואני הזמנתי את בעלי אל הבמה לשיר יחד איתי את 'לקום

**"פנים של אישה צעירה
זה יפה. אבל אף פעם
אי אפשר לראות זה עבר
עליה. רק בזיקנה אפשר
לראות את המהות ואת
האישיות האמיתית של
האדם. ההיסטוריה שלו
כתובה בקמטים"**

מופעי שנות

פרס ישראל כבר מאחוריה, גם עולם האקדמיה, אבל בשביל הפרופסור לחשפטים רות בני ישראל החיים רק החילו • בגיל 77 היא משתתפת במופע מחול עם ארבע נשים בנות 70 פלוס, שמגדירות מחדש את המושג "נולד לרקוד" • וגם כשהרגליים קצת רועדות והגוף בוגד, אי אפשר לא להתפעל מרוח הנעורים שמעלימה את הקמטים שהותיר הזמן • "השתחררתי מהתחושה של מה גידו. זו המתנה הכי גדולה שאפשר לתת לאיש זקן"

שרי מקובר בליקוב

צילום: נאור רב

תקדם, אני באולם נוצץ עם פרקס ומראות. עם בר של כלרינות. ממש כמו בסרטים. למדתי לרקוד ונהגתי כל כך. מאוחר יותר חיברה אותי גלית לרקדניות האחרות, שבאו מתחום התיאטרון, והכרתי עולם חדש.

כולכן מתחילות לרקוד בגיל מבוגר. זה לא קצת יוצא דופן? "לפני שנה סיפרה לי ירדתי נירה רבינוביץ שאחזי של אוהד נח רין מלמד לרקוד גהיגה בסוון ולל. אני מתה על הריקוד הזה, אבל לא העזתי לפנות אליו. כבר לקחתי את הפרטים ואת מספר הטלפון, ולא מצאתי כוח נפשי לחייג. אמרת, אני שמנה, זה לא מתאים. פסי לתי את עצמי בתת-ההכרה בגלל הגיל."

למה?

"כי המודל הנוכחי של רקדניות הוא נשים יפות, רזות, רוגמניות. פחדתי שיגידו לי: את זקנה מדי, את לא יכולה. לכן, כשגלית התקשרה אליי, וזיהיתי הודמנות. הגהיגה יבוא אליי. רוצים אותי ורווק בגלל שאני זקנה. הגיל הפך ליתרון."

היתרון בא לידי ביטוי בעניין הרב שמגלה התקשורת במופע האטרקציה יוצאת הדופן הפכה את הגבריות להכיבוש מלהקי פסטיבלים והופעות. "איפה חל" מתי שאומן לאירישינים יחד עם קבוצות מחול בגילים של הנכדים שלי", מתמנגלת בני ישראל. "לאן שאנחנו הולכות מצלמים אותנו. באיפור, במנוחות הפכה. מאחורי הקלעים ועל הבמה. פתאום אני סלברטי!"

ואיך ההרגשה?

"בחורה הגברית שקשקתי מפה. הרגליים ממש רעדו לי. כבר הייתי על כמות כמורה, כמי רצה. אז השכל שלי עמד למבחן, אם אתן הרי צאה מעניינת או משעממת. במופע הגוף שלי הוא המרכז שלי מושתת הכל. ולפעמים הגוף בוגר."

המעבר הזה, בין משפטים בטכניקריים לריקוד שבונו רות, לא חד לך מדי?

"בתורת המשפט יש המון חופש. יש לו אפילו כינוי: 'מתחם שיקול הדעת'. המשפט מכבד את השקפת עולם רחבה. ורווק בריקוד יש המון דיוק. בתנועות. בהתאמה בין הגוף למוזיקה. בהבנות הפנים."

זה ברוק המסר של המופע, שהמעבר מתחום אחד לתחום אחר בגיל השלישי הוא מבורך ומ'בשק. המחשבה שאדם צריך להמשיך בתחומו גם כשהגיע למגילאות היא לא נכונה", מסבירה בני ישראל. "אדם יכול להיות תורם ויוזם ויציר" תי במשך 20-30 שנה. אבל אם ימשיך הוא ית' בלה. הוא כבר נתן את כל מה שהיה לו, ואין לו יותר רצינות. רק אם יעבור לתחום אחר וילמד אותן, יהיה פורה ויצור יצירות חדשים. הבעיה הגדולה היא שלא מאפשרים לקשישים להתחיל בקריירה חדשה ולהחליף תחום."

"לפני כמה שנים נפתח בית קפה בסביבה של גמלאים. אנשים זקנים פרנסו אותו בבוקר ובצהריים, אבל בערב, כשבאו כמה זוגות לשבת שם, בעל המקום אמר להם שהוא מעדיף קליינטים צעירים. בעלי סיפר לי על זה. מאחר שיש חוק שאסור להפיל לות, הלכתי לבדוק אותו ונדהמתי. בחוק כתוב שאסור להפיל אדם מטעמי לאום וצבע, אבל לא היה כתוב דבר על הפליית גיל. כתבתי מכתב לשר המשפטים, והוא אפילו לא טרח לענות לי. מכתבי בכמה חודשים כדי להבין למה לא הכניסו לחוק את איסור האפליה מטעמי גיל, והשיבו לי שהמשנה ליועץ המשפטי חשב שאין כזה צורך."

אם היועץ המשפטי ושיר המשפטים לא מאמינים בדיקנה, מה יעשה המופע?

שמו של המופע נקבע בתחילה ל"חיפשי ויקנה אחרת, ויקנה יפה". הבת שלי הציעה לקרוא למופע "שמחות וקנתי", צוחקת בני ישראל. עם הזמן והודות הידיעה נקבע שמו ל"גילה", המשקף את השמחה והגילוי לצד הגיל. הבכורה תעלה ב-8 במרס בפסטיבל "אישה" בחולון (שתיקיים בין 4 ל-8 במרס), ולאחר מכן יופיעו הנשים במרכז סוון דלל, בתיאטרון תמונע ובפסטיבלים שונים ברחבי הארץ.

אם לסבתא היו ריקודים

בני ישראל גדלה בבית בורגני בתל-אביב, וכמו נערה בת-י"ב בים באותה תקופה נרשמה לחוג מחול אצל גרטרוד קראוס. "ואז העלו באופרה העממית את 'הלנה היפה' והחליטו על חידוש מהפכני לאותו זמן – להכניס קטע בלס בתוך האופרה. גרטרוד התבקשה להביא את הלהקה שלה, ואני חורתי הביתה מאושרת וסיפרתי להורי שאקוד על כמה. אבא שלי אמר: 'אני יודע מה

ליון דיקי לוכד חמש בלרינות עונות על כמה אפי' לולית. הן מתנועעות כהן. כרגש. ביופי אין בלתה. מולן שבריוות מאור, אבל הריקוד שלהן מלא ער צמה. הן זקופות כבצעו וקלילות ככרפה הן בנות 70 די 85."

ברקע ציור גדול של רות שלוש המציג אישה זקנה. מישהי מר' ברית לאנגלית. הבלרינות מתרגמות את הטקסט שלה לריקוד. רגע הן פורצות בריסקו נועז ובמשנהו מסתובבות בככרות. אף אחת מהן אינה רקדנית. ארבע מתוכן שחקניות. החמישית היא רות בני ישראל, בת 77, פרופסור למשפטים וכלת פרס ישראל לחקר המשפט.

העולם, כך אומרים, שייך לצעירים. אבל הפרופסור בדימוס ואחת הפיגורות הנחשבות בעולם האקדמיה ורקדת את נעוריה. מעייה את נשמתה. מציגה את חיוניותה המתפרצת. חברותיה משי' לימות אותה במחול משלהן. עם הגוף שהתקצר. עם העור שקמט.

עם השנים שחרטו סימנים בכל איבה. כולן זק' נות מקסימות ויפות כל כך. אחת מספרת שמי' פלים אותה בגלל גילה. שנייה מכריזה שיל' דיה מתיישים בריקוד שלה. לשלישית אמרו שהיא יפה. קצת שמאטע, אבל יפה. בני ישראל מגיבה בתרגיל אקרוסטיקה מורכב. "אני מרי' מה רגל אתה הרבה זמן", היא אומרת. "נראה אתכם, הצעירים, עומדים ככה."

אחר כך היא מרשטט עיגול בגיר על הכמה. "הבחרה שלנו לא מתייחסים לזקנים, ודי' רקים אותם החוצה, אבל אני מסמנת את המי' קום שלי. יש לי מקום". ביטחון מלא עוד אין לה. לעתים הרגליים רועדות כעלה נידף. אבל היא כאן. זוהרת ומלאת חיים. בציגה מרשימה מעולם מרבים להרחיק, ממקום שקצוה נוגע כמות. אצלה לא נגמר שום דבר. אפשר שב' קושי מתחיל.

"יש לנו צלם שמלווה את המופע", היא אומרת. "זוים אחר לא היה יכול להגיע לחו' רה ושלח את העיור הצעיר שלו. בסוף המופע הוא נגיש אלינו ואמר: 'לא יכולתי לצלם את הכל, כי בחלק מהזמן היו לי דמעות בעיניים שהפריעו לי לראות". אחר כך הלך לבקר את סבתא שלו. 'וארשה אחרת אמרה לנו: 'גללכלן אני יותר לא צובעת את השיער'."

למה לדעתך? "כי היא ראתה שאנחנו זקנות ובכל זאת ער' שות דברים יפים. כי היא הבינה שבכלל לא נורא להיות זקנה. שלפעמים זה אפילו יפה."

"גילה" הוא מופע רבת-תחומי המשלב וידאו, תאטרון תנועה, סק' טטים ומוזיקה. שיצרה הכוריאוגרפית גלית לויס, ומשתתפות בו הנה ריבה מרים גבריאלי, רות גלך, רינה רון, תלמה דים ונבי ישראל. זהו קטע אמנותי מורגש, מוכר וכן, שמעו לבחון מחדש את חוקי האסי' תסיקה והארכיטקטים המקובלים בחברה שמתכחשת לזיקנה. המש' הבלרינות מאירות את החיוניות ואת העוצמה שמלוות נשים בגיל השלישי. "ככונה לא חיפשי וקדניות", אומרת היוצרת לויס. "כי הרעיון היה להבליט את הבעות הפנים, את הג'סטו, ואצל רקדניות הכל מעוצב ומתוכנן."

לא פחדת להתייך אותך? "להפך הציינתי רות שלוש אמרה לי שכשמסתכלים על פנים של ילד או אישה צעירה, זה אמנם יפה, אבל אף פעם אי אפשר לראות מה עבר עליהם. רק בויקנה אפשר לראות את המוות ואת האישיות האמתית של האדם. כי ההיסטוריה שלו כתובה בתוך הקמטים."



"בכלל לא נורא להיות זקנה, לפעמים זה אפילו יפה". בנות המופע "גילה" בפעולה

"המודל של רקדניות הוא יפות, רזות, רוגמניות. פחדתי שיגידו

לי את זקנה מדי, את לא יכולה. פתאום זיהיתי הודמנות.

רוצים אותי דווקא בגלל שאני זקנה. הגיל הפך ליתרון"

הזמרים עושים עם הרקדניות מאחורי הקלעים. הבת שלי לא תרקוד על כמה.

"מאו עברו 60 שנה, ויום אחד קיבלתי טלפון מגלית לויס. היא אמרה שהיא עומדת להעלות מופע על זקנה ורוצה לשמוע את דעתי על הנושא. אמרתי: בבקשה, בואי. ישבנו יחד כמה שעות. נתתי לה כמה תיאורים על הויקנה שהובאו בספר 'מי מפחד מהגיל השלישי' שחיברתי עם בעלי (גדעון בני ישראל, חבר הכנסת לשעבר ויושב ראש הסתדרות הגמלאים - ש"מ). בסוף היא שאלה אותי אם אודה מוכנה לרקוד. מיד אמרתי כן. כך התחיל הרומן בינינו."

ככה, בלי היסוס? "גלית לא דיברה על הופעה על כמה, על קהל וכרטיסים. היא אמרה: אני מעלה מופע לצורך עבודת המאסטר שלי באוניברסיטה. רק אחר כך, כשהמופע התפתח וכולם גילו עניין, כבר הייתי עמוק בתוך ההפקה ולא פחדתי. להפך. רוחתי ופחדתי. פתאום, בגילי המי

הפרצוף נשאר עקום

ל כל אורח יש את החיים יבין שלו. אחרי הכל, 40 שנות מרות טלוויזיה מקבעות אותך אנושות בלבבות מיליוני צופי הוופכות אותך לאייקון אישי ולאומי. האיש הזה כבר הפך מזמן לסמל. השאלה היא סמל למה. עבור דור שלם כמעט, חיים יבין הוא סמל לא לרהיטות ולא לקול ממגנט, לא לסמכותיות ולא לבואו המבורך של הערב, אלא דווקא לעניין אחר, פשוט וסתמי הרבה יותר: לגבה מורמת. לפרצוף עקום.

מי שעקב בשבוע האחרון אחרי חגיגות הפרידה ממר ט' לא יכול היה לפספס את ההיתקלות החביבה הזו, בת 30 השנה כמעט, בין יבין לאחד, מנחם בגין המנוח. בגין היה ראש ממשלה חדש ושש אלי קרב. זה לא מכבר ירש בקול רעש עצום את שלטון מפא"י הממושך והמעיק והביא עימו ללשכת ראש הממשלה את קולם של מאות אלפי "אחרים": רביוניסטים, ימניים, מורחיים, דתיים.

הנה, באחד הראיונות שערך עימו מי שהעניק לו בחסרו את הביטוי "מהפך", אמר בגין משהו, והור רוממות המגיש הלאומי הרים גבה. מה עשה בגין הפגוע – התעלם? הריח את המגיש? חייך? לא. בגין, כדרכו, הנפיק מכתם. הוא אמר, בחן, בנועם ובעיקר בהדר מיותר: "ואם יעקם מר יבין את פרצופו – שיישאר פרצופו עקום".

זה יכול היה להיות סיפור חביב על תקלה והלצה, אילו לא עובדה אחת קטנה, שהופכת אותו מכה שנלמד בהרצאות מכוא לתקשורת לסיפור מכונן: הפרצוף אכן נשאר עקום. הגבה הורמה ושבו הורמה ועוד פעם הורמה, ומאו נוספו עוד אינספור גבות אחרות וגם הן הורמו ועוד תור מנה לנצח, כנראה.

שם הונחו היסודות למערכת יחסים מטופשת שנמשך כח ער היום הזה. 30 שנה מעניין, לא? זה נראה סיפור ישן ששייך לדור אחר, דור שבו היה ערוץ אחר ומגיש אחר, דור שבו הפוליטיקאי מן הימין היה רועד פחד מוות מאנשי התקשורת, שרובם ככולם היו שייכים למחנה שעוין ושוטים אותו.

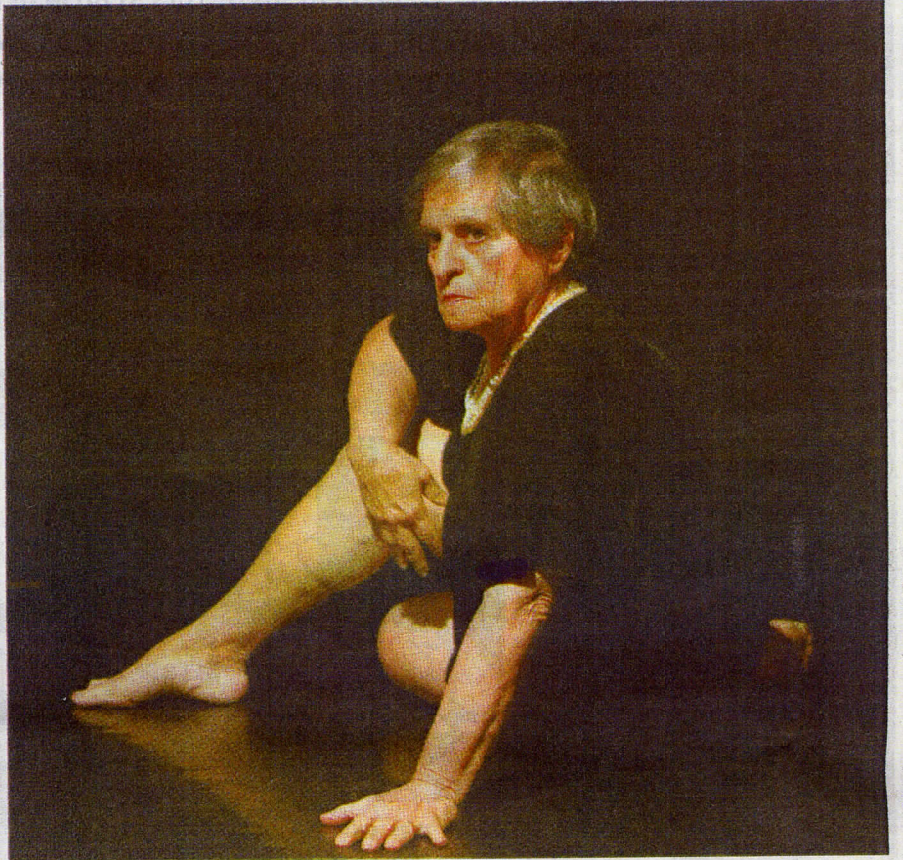


יוני: יוחנן לקוביץ

אבל היום? כשכבר 30 שנה לסירוגין הימין בשלטון, והתקשורת היא רביב'עריצית איך קורה שגם היום רוב המגשים עדיין מרמים גבה ורוב הפוליטיקאים הימניים ממשיכים להתכדר ולהנפיק מכתמי קיפוח? מה היה שם, בהיתקלות הקטנה הזו? פוליטיקאי ספוג רגשי נחיתות, שמטיל בעצמו ספק בלגיטימיות של בחירתו ונתקל בטמל של הריון הקורם. המפחיד. המאיים. כשהרים יבין את גבתו, אולי סתם מפני שמהו עקצץ לו בעין באותו רגע, בגין מיד התכדר. מררת עלתה לו והשתל"ט טה עלי. המשפט המשעשע שהוא המציא לא היה ביטוי של כוח, אלא בדיוק להפך. מנהיג בעל כוח אינו מגיב לנחמה של מגיש טלוויזיה.

מה שנורא הוא ששני המחנות הנציחו לעד את דפוס ההתנהגות הזה. ממלאי התפקיד של יבין לסוגיהם ממשיכים להיות, ברובם, אנשי של יבין. הם ממשיכים להנציח את העובדה שגמיש החרשות בערוץ הלאומי הוא כוח ששתי סדרות הטלוויזיה שעליהן הוא חתום הן אחת על פשעי המר הנחלים ואחת על סבלם של ערביי ישראל, ואנשיו של בגין ממשיכים לא להבין כי הפתרון הוא בהחלפת היבנים ולא בהנפקת משפטי טיסקו ומשחקי מילים רוויי הדר, יהיו יציי רתיים ככל שיהיו.

ואת הבריבים הפשוטים הללו בוודאי יודע בעצמו איש צעיר ותכול עיניים שמהשבו מחליף את חיים יבין. ינון מגל מייצג "עיתונות אחרת", חדשה, צעירה ומעניינת, כוח שלא מפחדת מגבות מורמות. לא מתבכינת אלא משתלבת. לא מייצגת אלא מתערה. בהצלחה, ינון. לו יהי פרצופו ישר. (וגם קצת רייטינג לא יזיק לכם.)



אני מרימה וגל אחת הרבה זמן. נראה אתכם, הצעירים, עומדים כנה". פרוי' רות בן ישראל

מחר בבוקר' של נעמי ישר. שר לפעמים שהמגנינה נגמרת. אבל לקום מחר בבוקר, עם שיר חדש בלב. כולם מחאו כפיים, ואני שימתי פרק כחיי והתחלתי פרק חדש".

נוסף על הציון והמחול, לרות בן ישראל תוכניות רבות להספיק. "אני מתכוונת להמשיך את סדרת ציורי המקרא עד משה רבנו על הר נבו", היא מפרטת. "אני רוצה להוציא את הציורים בספר ולהציג אותם בתערוכות בישראל ובעולם. אחר כך אלמד אנימציה ואצור סרט על סיפורי התנ"ך. ואחר כך אני מתכוונת להוציא ספר על המ שפחה שלי ולפתח מוזיקה אלקטרונית על מחשב. יש לי תוכניות ל-20 שנה לפחות. אני מרגישה שאני יכולה לה: תבטא ולכבוש עולם. אבל אני גם רציונלית. יש מגבלות גיל שצריך להכיר בהן".

מה למשל? "בצעירותי לבשתי עקבים כי הייתי קטנת קומה. היום, אף על פי שהתקצרתי בשבעה וחצי סנטימטרים, אני מרשה לעצמי לנעול נעלי עקב רק במופע על הבמה. בינואר מכ רתי את האוטו והפסקתי לנהוג. הרגשתי שאני ממוקדת טיפטיפה פחות.

"מצד שני, אני הרבה יותר משהוררת. אני מתנועעת הרבה יותר בחן, הרבה יותר בקליר לוח. מאז נישואיי לא רקדתי סולו בשום מקום. רק במופע חזרתי לרקוד לבד. ובשבוע שעבר נסעתי לנופש ביערות הכרמל. היתה סרנה של צחוק, והמריכה התחילה לרקוד איתנו. ופתאום, בלי לחשוב, מצאתי את עצמי רוקדת סולו באמצע יערות הכרמל, עם 40-50 איש מסביב. רק כשסיימתי וקיבלתי את מחיאת הכפיים נתתי לעצמי דין וחשבון מאיפה הייתה לי החוצפה הזו, בגיל 77, לפנו כך קבל עם ועדה. ואו לבנתי שהמופע שחזר אותי מתחושה של מה יצידו, וזו, אני חייבת לומר, המתנה הכי גדולה שאפשר לתת לאיש זקן".

"המופע יתרום תרומה קטנה לשינוי החברתי. לכן חשוב שצ'עירים יצפו בו. כדי שבינו שאנחנו חיים בחברה רבגלית ושיש מקום לוקנים".

הגיל שאפשר להתחיל

רעננה וקומפקטית, צעירה בהרבה מגילה, מתוות בן ישראל בביתה הגדול ומצוירת על מחשב. יצירות אמנות מכל העולם המעטרות את הכתלים סביבה מעניקות לה השראה. "הילדים שלי אומרים שמול שגילך את הירח", היא צוחקת, "כי את כדור הארץ כבר כיסיתי לגמרי". בגיל 77, אם לשתי בנות וסבתא לשני נכדים, מצויה בן ישראל לא רק כעיצומה של קריירת מחול מבטיחה, אלא גם כביצירת סדרת רישומי מחשב מסיפורי המקרא. "ראגני לקום בבוקר. כי לנסוע עוד פעם לטבריה וליים המלח או לבקר את הנכדים לא ממלא את כל היום. ראגני שהיום שלי יהיה מלא ועסוק לא פחות משהיה לפני הפרישה. ההבדל היחיד הוא שאני נאלצת לעבוד בתחומים שלא נותנים תמורה כספית, כי היום אף אחד לא ישכור לעבודה אדם שעבר את גיל 50".

בגיל 70 החלה לצייר. לפני כן פרסמה ספרים שזכו להכרה אקר מית וחברתית. מאמריה צוטטו במימות נחשבות בארץ ובעולם. היא זכתה בפרס ישראל ובפרסים יוקרתיים נוספים. "עובתי עולם שבו הייתי הכוונת הגדולה, וידעתי שגם בלי הויקנה אילאל להתחיל הכל מבלמטה. לא קיבלתי הורמנות שווה כי התרמית של הזקן בעייתית, ובכל זאת עשיתי את ההסבה המקצועית. ערכתי אירוע גדול כדי להיפרד מעולם המשפט. היו שרים ושוטפים ועורכי דין, וכולם בירכו וקילסו, ואני הזמנתי את בעלי אל הבמה לשיר יחד איתי 'לקום

kobia@maariv.co.il

makover@maariv.co.il